

Forfatter: Lyschander, C. C.

Titel: CARMEN ELEGIACUM

Citation: Lyschander, C. C.: "CARMEN ELEGIACUM", i Lyschander, C. C.: *C. C. Lyschander's digtning 1579-1623*, 1989, s. 23. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-lyschander-shoot-workid56181.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: C. C. Lyschander's digtning 1579-1623

CARMEN ELEGIACUM

Carmen Elegiacum
continens seriem antiquæ ac generosæ familiæ Krabborum,
et encomia præcipuorum Heroum illius
gentis, qui nostris temporibus floruerunt.

Dedicatum
magnifico ac generoso heroi, natalium
splendore, doctrina, prudentia
et viua virtutis imagine præclarissimo,
Dno: Nicolao Krabbe, Dno: de Vegeholm,
artium liberalium fautori, Mæcenati ac patrono suo
summa obseruantia colendo
per
Clavdivm Christophorvm Bram.

*

DIGT I ELEGISK VERSEMÅL

Digt i elegisk versemål
indeholdende en gennemgang af Krabbernes
gamle og ædle familie, og lovprisninger af de særligt
fremstående helte af denne slægt,
som har virket i vore tider.
Tilegnet den storsindede og ædle helt, den ved sin fødsels glans,
ved sin lærdom, klogskab og sit levende billede på dyden glimrende
Herr Niels Krabbe, herre til Vegeholm,
de frie kunsters velynder, forfatterens mæcen og beskytter,
værdig til den største ærbødighed,
ved Claus Christoffer fra Vram.

24

TE mea Musa breui celebret domus inclyta versu,
KRABBEOS dominos quæ generosa paris.
Namque per antiqui viguisti tempora regni,
Nunc quoque precipuè clara decensque manes.
Scilicet in natis toto venerabilis orbe,
Heroum virtus, hæret et ipse decor.

AT licet illa domus gestis et honore perenni,
Inferior nulla nobilitate manet:
Non tamen initium tantæque propaginis author,
Quærenti potuit cognitus esse mihi,
Sed puto quod quondam Danici cum nominis illa,
Inuoluit virtus, et generosa stetit:
Et sibi victrici labentia regna subegit,
illa manu, rerum certa trophæa ferens:
Tum reor in Dania mauortius extitit heros,
Inter belligeros, qui tulit arma viros.
Is quia multa gerens fortissima bella sequutus,
Egregia semper prosperitate fuit,
Accepit clypium certissima signa peractæ
Virtutis, testem perpetuumque sibi.

Sic mihi (si phas est id coniectare) videtur,
KRABBORUM initium tum habuisse domum.
Inde diu fauste multis venerabilis annis
Floruit, æternæ religionis amans,
Clara armis, opibusque potens, celeberrima magnis
Ingenijs, quorum maxima fama, viget.

Primus in hac serie, quem nos tetigisse licebat,
BVstropius magno nomine, MAGNUS erat.
Ille suos ortus, et nomen adauxit auorum,
Et rebus gestis et pietate sua.
Namque animo vigili fortissima bella peregit,
Propellens patriæ tristia fata suæ.
Inque Dei cætus, et templa, gregesque scholarum,
Omni munificus tempore fautor erat;
Sic quia perpetuo Christum dilexit amore,
Viuit apud superos, præmia certa ferens.
Vxor ei BUGGI, fuit ELISABETHA, TYCHONIS
Filia, præclara nobilitate potens.

25

Dig, O navnkundige hus, skal min muse berømme i et korfattet digt, du ædle, som frembringer herrerne Krabbe. For du var fuld af styrke i det gamle riges tider; også nu er du fortsat i enestående grad berømt og skøn; for heltes dyd, der æres i hele verden, og skønheden selv har lejret sig dybt i dine børn.

Men skønt dette hus, i kraft af sine bedrifter og evige ære, ikke står tilbage for noget i adel, så har jeg alligevel ikke, da jeg søgte derefter, kunnet finde frem til begyndelsen og ophavsmanden til denne store slægt. Men jeg antager, at engang, da det danske navns velkendte dyd foldede sig ud og stod ædel frem, og den med sejrende hånd undertvang sig de vaklende riger, og frembar sejrens sikre trofæer, dengang, tror jeg, fremstod der i Danmark en martialske helt, som bar sine våben blandt krigende mænd. Eftersom han, i dådligt virke som deltager i de tapreste krige, altid nød en enestående fremgang, modtog han skjoldet, det sikreste tegn på det mandige mod, han havde udvist, og et evigt vidnesbyrd for ham selv. Således forekommer Krabbernes hus mig (om det er tilladt at gætte) at måtte have haft sin begyndelse. Derpå blomstrede det lykkeligt og var agtet i mange år i kærlighed til den evige gudstro, berømt for sine bedrifter i krig, mægtigt ved sine rigdomme og meget berømmet for sine store ånder, hvis store ry fortsat lever.

Den første i den række, som det var os tilladt at komme i berøring med, var Bustrup'eren med det store navn Mogens. Han højnede sit udspring og sine forfædres navn både ved sine bedrifter og ved sin fromhed. For med årvågent mod udkæmpede han de tapreste krige og afværgede en trist skæbne for sit fædreland, og mod Guds forsamlinger og kirkerne og skolerne var han altid en rundhåndet velgører. Eftersom han således elskede Kristus med uophørlig kærlighed, lever han i himlen, og modtager sin sikre belønning. Hans hustru var Bugges søn Tyges datter Lisbeth, som udmærkede sig

26

Hæc multos natos, et te MARTINE reliquit,
Posteritas magni concelebranda viri.
Tu nihil aut acies: aut bellica signa moratus,
Legisti vitæ nobilioris opus.
Inclyta diuini iuris decreta docebas,
In studijs vitæ tempora dulcis agens.
Sed nunc ARHVSIA requiescis in æde sepultus
Coniunctus matri contiguusque tuæ.

Proximus insequitur TYCHO, ter maximus heros,
KRABBIACÆ columen, et noua stella domus.
Illius in cunctis, est fama notissima terris,
Et vincit proauos, exuperatque suos.
Militis aurati fortissima signa gerebat:
MARSCHALCVM Danicæ nobilitatis agens.
Cum fera Scandiacas resonaret bella per oras
SVETICA gens, flamma vindice cuncta petens,
Impiger accessit, Danos in prælia ducens,
Victamque incursu deijcit ille suo.
Ista luce gemens HANNONIUS occidit AGO
Dux Sueticæ summus militiæque caput.
Inque manus hostis vexilla suprema recepit,

HAFNIACAque statim victor in vrbe locat.
Hinc fouit patriam, tranquillæ tempore pacis,
HELSINBVRGENSIS m_nibus arcis agens.
Sed nova confestim, commotio regna coëgit:
Et fremuère dolo Teutones atque Slaui.
Hos tamen egregio, domuit pater ille triumpho,
Eiectosque solo, compulit ire domum.
Tu quoque Norbiacæ princeps celeberrime gentis,
Magne SEVERE, Gothis qui pia iura dabas,
Qui SVECOS bello, FINNOSque SLAVOSque domabas
VANDALICISque potens vrbibus hostis eras.
Hunc fugis: et retro vertentia terga dedisti,
M_nia Romani Cæsaris, alta petens.
Inde pater patriæ, celebri cum laude vigebat,
Vltima dum vitæ, prodijt hora suæ.
Is fuit illustri variaque propagine felix,
Filiolos numerans præcipuosque duos.

27

ved sin glimrende adel. Hun efterlod sig mange børn, herunder dig, Morten, en stor mands berømmelige efterkommer. Du brød dig ikke om slagmarker og krigsbannere, men valgte et ædlere livs gerning. Du underviste i den kirkelige rets navnkundige bestemmelser, og brugte det kære livs stunder på studier. Men nu hviler du i århus, begravet i kirken, forenet og anbragt side om side med din mor.

Næst efter følger Tyge, en trefoldigt stor helt, Krabbernes hus' støttepille og nye stjerne. Hans ry er yderst velkendt i alle lande, og han overtræffer og overgår sine forfædre. Han bar den forgyldte ridders meget tapre tegn: han virkede som den danske adels marskal. Da det svenske folk for larmende frem med vilde krige på de skånske strækninger og angreb alt med hævnende bål og brand, drog han ufortrøden imod dem, og anførte de danske i slag, og han fordrev de besejrede svenskere med sit angreb. Den dag faldt under sukke åke Hansson, den svenske hærs øverste leder og overhoved. Og han tog fjendens fornemmeste bannere i sine hænder og anbragte dem straks som sejrherre i København. Derefter støttede han, i den stille freds tid, fædrelandet, idet han tilbragte tiden på borgen i Helsingborg. Men en ny rystelse trængte snart efter rigerne: såvel tyskere som slaver rasede svigefuldt. Dog, dem tæmmede denne fader under enestående triumf, og tvang dem til at gå hjem, fordrevet fra landet. Også du, den Norby'ske slægts højt berømmede fyrste, store Søren, som gav gotherne fromme love, du som tæmmede svenskerne og finnerne og slaverne i krig, og som var en magtfuld fjende for vandalernes byer, også du flygter for ham og viste ham ryggen, idet du søgte til den romerske kejsers høje mure. Derpå levede han, berømmet og rost, som Fædrelandets Fader, indtil hans livs sidste time indtraf. Han var velsignet med et herligt afkom af begge køn, hvoriblandt han især talte to små sønner.

28

Primus ERICUS erat, nulli pietate secundus,
Omnibus ingenio maior et arte potens.
Qui cunctis superans facundæ munere linguæ,
Vtilis in patria gente senator erat.
Nam dum ROMANIS, Danorum inuadere regnum
Mens grauis expulsi nomine regis, erat,
Ille sub exorta molliuit origine rixas,
Cæsarij repetens inclyta regna ducis.
Romanumque loquens ex hoste reliquit amicum,
Perpetuò Danis conciliando suis.
Sed quia perpetuò Dominum pietate colebat,
Auscultans omni tempore rite Deo,
Ditauit, coluit sacros sine fine ministros,
Templaque munifica largus adauxit ope.
Nam Bibliothecam construxit in vrbe Roensi,
Inde iuuentuti commoda multa ferens.
Talis erat, tali viguit cum laude beatus,
Nunc cum c_licolis viuit in axe poli.

Ille REVENTLOVIA veteri de semine duxit
Vxorem, varijs quæ fuit aucta bonis.
Hæc auxit thalamum celebri castissima prole,
Quæ multis nunc est concelebranda modis.
Nomen aui TYCHO seruauerat omine fausto,
Proximus est serie GLOBINIANVS ei.

Det Deus omnipotens et qui regit æthera Christus,
Semper vt auspicijs crescat vterque bonis.

Altera progenies diui veneranda THYCHONIS,
MAGNVS erat, veteris nomen adeptus aui.
Conuenère viro sua nomina, magnus et omni
Excellens studio magnificusque fuit.
Is patris exemplo defendere limina terræ,
Optauit patriæ sedulitate pia.
Atque adeo natale solum dilexit, vt eius
Pro fama cuperet proque salute mori.
Iam c_lo gaudens, hanc dum seruare laborat,
C_lestem patriam perpetuamque tulit.

29

Den første var Erik, som ikke stod tilbage for nogen i fromhed, bedre begavet end alle og udmærket i kunst. Han overgik alle i veltalenhedens gave og var en nyttig rigsråd i sit fædrene folk. For da romerne havde alvorlige planer om at angribe de danskes rige i den landflygtige konges navn, neddæmpede han stridighederne i deres vorden, idet han opsøgte den kejserlige fyrstes navnkundige riger. Og ved sin tale efterlod han romeren, fra at have været en fjende, som en ven ved for al fremtid at gøre ham venligt stemt overfor sine danske landsmænd. Men eftersom han uden ophør dyrkede Herren med fromhed og til enhver tid behørigt adlød Gud, berigede og plejede han uden ende de hellige tjenere og forøgede rundhåndet kirkerne med gavmild hjælp. For i Roskilde opførte han et bibliotek og bragte således ungdommen mange goder. En sådan mand var han, og med en sådan ros levede han lykkelig. Nu lever han i himlen sammen med himmelboerne.

Han giftede sig med en kvinde af Reventlowernes gamle slægt; hun var begavet med forskellige goder. Meget ærbar var hun, og frugtbar gjorde ægteskabet med et talrigt afkom, som nu skal berømmes på mange måder. Som et lykkebringende varsel havde Tyge bevaret bedstefaderens navn; næst efter ham i rækken kommer Glob. Den almægtige Gud og Kristus, som styrer himlen, give, at begge altid må vokse under gunstige vilkår.

Den guddommelige Tyges anden agtværdige ætling var Mogens, som bar den gamle bedstefaders navn. Hans navne passede på manden; han var stor og fremragende i ethvert studie og storsindet. Efter faderens forbillede ønskede han med from iver at forsvare fædrelandets grænser. Og han elskede fødelandet i den grad, at han begærede at dø for dets ry og for dets frelse. Nu glæder han sig ved himlen; mens han bestræbte sig for at bevare dette fædreland, opnåede han et himmelsk og evigt.

30

Illius vxor erat gentis CATHARINA GEDANÆ,
Nobilis ac animo splendidiore nitens.
Hos igitur numerant magna cum laude parentes,
TYCHO, IACOBVS, TACHELIVSQVE minor.
Tu quoque NICOLEOS, heros celeberrime gentis,
Qui reliquis annis maior es, inde satus.
Tu studijs veris, multaue indagine rerum,
Clarus es, et verè nobile nomen habes.
Iamque videris auis, quorum dignissima fama est,
Nec virtute tua, nec probitate minor.
Iam te tanta domus, te tam speciosa reliquit,
Tutorem generis præsidiumque sui.

Viue igitur felix, heros celeberrime semper,
Viue decus patriæ nobile, viue diu.
O vtinam celebrem quæ nunc est maxima, posses,
Tu quoque multiplici prole, beare domum.
Florentem vt c_tum, cum nos moriamur habebis,
Qui seruet clarum, magnificumque genus.

31

Hans hustru var Karen af slægten Ged, ædel og strålende i kraft af sit lysende sind. Dem tæller derfor Tyge, Jacob og den mindre Tage med stor ære som deres forældre. Også du, Niels, slægtens højt berømmede helt, som er ældre end de øvrige, er rundet deraf. Du er berømt for dine sande studier, og for din grundige udforskning af tingene, og du har i sandhed et ædelt navn. Og du synes allerede nu ikke at være mindre end forfædrene, hvis ry er særdeles værdigt, hverken hvad dit mod eller din hæderlighed

angår. Nu har dette så store, dette så anselige hus efterladt dig som beskytter og værn for sin slægt.

Lev derfor lykkelig, du altid højt berømmede helt, lev, fædrelandets ædle pryd, lev du længe. O gid også du formåede at lyksaliggøre det berømmede hus, som allerede er meget stort, med mangfoldigt afkom, så at du, når vi selv dør, vil have en blomstrende skare, som kan bevare den berømte og storsindede slægt.

32

Rammens orig. bredde 104 mm.

33

34